

ידע שהיה נשמר מן הפסד כמו שהتورה סדר וקיים הכל, וכך אמר בהתהלך תנהה אורה, ר' ר' כי בעולם הזה נקרא האדם הולך שאין האדם בעל הנחה כלל ואפשר شيء דבר עד שיבא לידי אבוד, וכך התורה שהיא סדר המציאות שומרת אותו ומוליכה אותו שלא יבא לידי העדר, ולאחר מיתה שהוא זמן הפסד, היא שומרת על האדם מן הפסד וננותן לו המציאותות. ולעומם הבא שיחזור האדם לחיים, היא נוננת לאדם החיים שנאמר והקיצות היא תשיחך, שהיא נוננת לאדם השיחה שהוא הדבר, אבל המתים נקרים יורדי דומה שאין בהם הדבר, כל זה מפני שהتورה היא סדר המציאות, וכך שומרת אותו מן הפסד וננותן לו המציאות וההוויה בכל אלו שלשה זמנים אשר אמרנו, ושומרת אותו מן הפסד על ידי שדבק בתורה. והביא משל זה וכו' פירוש זה, כי כאשר הוא חושך ואפילה אז האדם הולך אל הקוצים ועל הפחתים מעצמו ונאבד, אבל כשייש לו אבוקה איינו יראה שהיא הולך אל הפחתים ועל הברקניהם. אבל מכל מקום אפשר כי יבואו עליו חיים רעות ולסתים אף שהוא לא ילך אליה, וכשהוא يوم או מסולק מן הכל שאין שליטין אלו דברים ביום. וכן האדם שהוא בעולם הגשמי החשוך ואיינו שכלי, וכך האדם מצד עצמו הולך אל הרע איינו יודע לשמר עצמו, כאשר אוחז במצות התורה שמצוות התורה נקראו נר וננותנות בזאת לאדם ושומרות אותו מן הרע אשר הוא מפאת האדם עצמו, כמו וזה שיש בידו אבוקה שהוא נשמר מן הפחתים והברקניהם שלא ילך לשם מצד עצמו. אבל האבוקה אינה מצלה אותו מן הפגעים הרודפים אחריו ודבר זה נקרא הצלה, וכן אין בכח המציאות לצל אותו מפגעים הרודפים אחריו. אבל כאשר עוסק בתורה, דבר זה נקרא אור והאור הוא יום כמו שנאמר (בראשית א) ויקרא יי' לאור יום, כמו שבאים לא נמצא המזיקים שאינם שליטים רק בלילה, וכך כאשר עוסק בתורה יש לו אור שאין נמצא בו המזיקים הרודפים אחר האדם והتورה מצלה אותו מן הפגעים אשר רודפים אחר האדם להפסיד אותו. ואמר שעדיין איינו יודע באיזה דרך מהלך. כי אף שיש לו תורה אין זה מהלך, ובדרך שהוא סדר ושימירה הוא שומר אותו מעמידו על הדרך אשר הוא נוכחות השם מן הפסד, וכך אמר שאם יהיה עוטק בתורה

מן הסדר בשינוי אשר יש לו במחשבותיו מחשבת עבודת זורת או קנאה בלב אשר בו הקנה, והתאהו מן הכבד וכמו שידוע, וגם דבר זה התורה מהזיר אותו אל הסדר. ואחר כך אמר, כמו שהتورה רפואה אל חוליו הנפש להחזר חוליו הנפש אל הסדר, כך התורה היא רפואה לגוף, וכך אמר שיש בכל גופו יעסוק בתורה, וכך לא כלל האברים המיוחדים דהינו הראש והגרון ובני מעיים והעצמות, بما שאמր הח בכל גופו, רק כי אלו אברים חוליו הנפש תלוי בהם, ואחר כך זכר הח בכל גופו כנגד הגוף, שהتورה היא רפואת הנפש והגוף. וכל זה מפני כי היא סדר ושימירת הכל, וכך העוסק בתורה אין ראוי שהיא נמצאה שניי כלל:

ובפרק היה נוטל (סוטה כ"א ע"א) את זו דרש רבנן בר רב יוסף כי נר מצוה תורה או רלה הכתוב את המצוה בנר ואת התורה באו לומר לך מה נר איינו מגין אלא לפני שעה אף מצוה אינה מגינה אלא לפני שעה ומה או ר מגין לעולם אף תורה מגינה לעולם ואומר בהתהלך תנהה אותך בעולם הזה בשכבר נשמר عليك זה מיתה והקיצות היא תשיחך לעולם הבא משל לאדם שהיא מהלך בדרך באישוןليلת ואפילה ומתרא מן הקוצים ומן הברקניהם ומן הפחתים ומהיה רעה ומן הלסתים ואיינו יודע באיזה דרך מהלך נודמנה לו אבוקה של אור ניצול מן הקוצים ומן הברקניהם ומן הפחתים ועודין מתירא מהיה רעה ומן הלסתים ואיינו יודע באיזה דרך מהלך כיוון שעלה עמוד השחר ניצול מהיה רעה ומן הלסתים ועודין איינו יודע באיזה דרך מהלך זה כי התורה היא שכלית, ניצול מכלך. ביאור דבר זה כי התורה היא שכלית, וכל דבר שהוא שכלי איינו נופל תחת הזמן, ולפיכך אמרו שהتورה מגינה לעולם, כמו שראוי אל דבר שאינו תחת הזמן אשר אין לו שניי, אבל המציאות מגינה לזמן, מפני שהיא על ידי מעשה הגוף כמו שהתבהר, והגוף יש לו ה תלות ושicityות בזמן, ולפיכך אין המציאות מגינה כמו כל דבר שהוא גשמי שהוא נופל תחת הזמן ויש לו הפסיק. ואמר בהתהלך וכו' כבר אמרנו כי התורה שהיא סדר העולם, ובדרך שהוא סדר ושימירה הוא שומר אותו מן הפסד, וכך אמר שאם יהיה עוטק בתורה

הלכה אשר שמשו בו חכמים לומר הלכה כך וכך, כלומר הליכה היא יושר הדרך שאינו גוטה לא לيمין ולא לשמאלו הוא כך, ולכך דבר זה מביא אל חיי עולם הבא כי הדרך אל עולם הבא ציריך שלא יהיה גוטה לא לימין ולא לשמאלו, כמו שבארנו לפני זה מי פרשת דרכיהם זה תלמיד חכם שמסיק ליה שמעתא אליבא דהילכתא והרי כי פרשת דרכיהם הוא הדרך הפורש מ dredיכים שהם גוטים מן היושר והוא הולך ביושר. וזה שאמר כל מי שונה הלוות מובטח שהוא בן עולם הבא דכתיב הליכות עולם לו, כלומר שיש לו ההליכה והדרך אל עולם הבא עיי' הלוות של תורה. ולכך אמר גם כן התנא קינין ופתחי נידה הן הן גופי הלוות וכמו שהתבאר שם לא שאר חכמתו. והוא יתברך יתן חלקינו עם השוניין הלוות, ועם השוניים לשנות טעמי בדברים

אחרים לא להתערב:

ובפ"ק דמ"ק (ט' ע"ב) כתיב וכל חפציך לא ישוו בה הא חפצוי שמיים כמו המצוות ישוו בה וכתיב וכל חפצים לא ישוו בה פירוש אפילו המצוות שהם חפצוי שמיים, ומתרץ לא קשיא הא במצוות שאי אפשר שתעשה על ידי אחרים הא במצוות שאפשר שתעשה על ידי אחר. פירוש כי התורה היא השכל העליון שננתן שם יתברך לעולם, ובודאי מעלה השכל הוא יותר על החפצים שהם גשמיים, ואפילו חפצוי שמיים שהם המצוות, בסוף סוף הם מעשים שהאדם עושה בגופו הגשמי אף כי לא ידע טעם המצוות, כמו שבארנו בהקדמת אבות ולכך כל חפצוי שמיים לא ישוו בה. אמן אם אי אפשר שתעשה על ידי אחרים בודאי המצוות קודמת, וביאור דבר זה, כי אם יאמר אדם אלמוד תורה ולא עשה סוכה ולולב בודאי המצוות קודמת, כי המצוות כשלא נעשה יש כאן חסרונו גדול, שהמצוות היא חיוב על האדם, ואילו התורה היא מעלה לאדם ומכל מקום אם אין התורה אין כאן חסרונו כל כך. וזה ההפרש שיש בין התורה ובין המצוות, כי המצוות אם לא יעשה אותן האדם הוא חסר לגמרי, שהרי מצות התורה הם רמ"ח במספר איברי האדם, עד שהמצוות היא משלמת האדם שאמ אין המצוות כאלו האדם חסר אבר אחד. כי המצוות שהיא על ידי מעשה האדם שנעשה על ידי גופו הגשמי, היא קרובה יותר לאדם שאינו גוטה לא לימין ולא לשמאלו, וזה לשון

יתברך לגמרי מבלי נתיה ימין ושמאל, ולפיכך אמר הגיע לפרשת דרכיהם או יודע שהוא מהלך בדרך הישר נכון מבלי נתיה ימין ושמאל. ובגמרה מי פרשת דרכיהם ומפרש לרabb חסדא זה תלמיד חכם ויום המיתה, כי בעודו בגוף אין האדם בדרך הישר אשר הוא נכון נוכח ה' כי יש לגוף מצד עצמו נתיה והשרה מן היושר, ולפיכך יום המיתה נקרא פרשת דרכיהם שאנו הוא מסולק מן הגוף ואו האדם הולך נכון אל עולם הבא. ולבן חמוץ בר יצחק זה תלמיד חכם ויראת חטא, כי יראת חטא מעמידו על הדרך נכון נוכח ה' מבלי נתיה ימין ושמאל עד שדרכו נוכח השם יתברך. וזה נקרא פרשת דרכיהם, אשר כל פרשת דרכיהם הדרך הוא מביאו אל תכלית הליכתו שאין לו הסרת כלל, ואין להקדוש ברוך הוא בעולמו רק יראת שמיים. כי אף שאינו בעל עבירה רק שאין לו יראת שמיים לא נקרא פרשת דרכיהם, שאין הדרך מביאו לגמרי להיות עם, השם יתברך רק כאשר יש לו יראת שמיים. ולמר זוטרא זה תלמיד חכם דמסיק שמעתא אליבא דהילכתא, פירוש ההלכה שהוא האמת והישר, ואף ששאר התורה גם כן נקראת תורה ויש עליה שכיר גם כן, מכל מקום יש לו קצת נתיה מן דרך האמת, אבל תלמיד חכם דמסיק שמעתא אליבא דהילכתא וזה הדרכה נקרא פרשת דרכיהם שהוא נבדל ומיוחד משאר דרכיהם. וכל זה מורה כי התורה היא שמביאה האדם אל השם יתברך ולהיות זוכה לעולות הבא וביתר כאשר מכוין הלהכה:

ובמסכת נדה (בסופה) תנא دبي אליו כל השונה הלוות מובטח לו שהוא בן עולם הבא שנאמר הלוות שvale הלכות עולם אל תקרי הלכות עולם עד כאן. בארו בזה המעלה העליונה שיש לתורה ובפרט מי שונה הלוות, כי מי שחייב כי עיקר הלמוד לאדם בחכמה שישיג בנמצאים ובגלגולים ובמלאכיהם, ולא נתנה מדריגה זאת לתורה לנזקין ולטומאה ולטהרה, דבר זה הוא מכשלה גדולה מאוד, גם בארכנו זה אצל קינין ופתחי נדה (אבות פ"ג) ובבאנו המאמר הזה שם, ולכך במאמר הזה בא לומר כי עיקר הצלחת האדם כאשר למודו בהלכה. וביאור זה, כי ההלכה הוא אמתה התורה עד שאין גוטה לא לימין ולא לשמאלו, וזה לשון